

Trap niet in valkuil van het Groene Hart

Tekst: Jan de Graaf

De enorme stedelijke opgave hoeft in de ogen van Friso de Zeeuw de leefbaarheid van de provincie Utrecht niet aan te tasten. Ringpark Utrecht biedt volgens de voormalige projectontwikkelaar, hoogleraar gebiedsontwikkeling en milieudeputeerde Noord-Holland een aantrekkelijk perspectief om rood en groen in evenwicht te ontwikkelen. “Maar als men in de valkuil van het Groene Hart trapt wordt het helemaal niets”, waarschuwt hij. Een gesprek aan de hand van een aantal stellingen.

Stelling 1. Ringpark Utrecht vormt de opmaat voor een leefbare provincie met één miljoen inwoners

“Wellicht. Maar dan moet men vooral het eerste deel van het advies van Paul Ronke ter harte nemen. Dat zit best goed in elkaar. Jammer genoeg wordt het stuk steeds zwakker. Wees wars van die brij aan algemene concepten, ‘narratieven’ waar vooral beleidsmakers en ontwerpers zich aan laven. De stappen naar uitvoering en investeringen blijven achterwege. . Groen kletst, maakt ontwerpen, doet onderzoek en produceert rapporten. Rood bouwt intussen gestaag door. Daarmee doe je per saldo tekort aan de totale ruimtelijke kwaliteit van de regio en daarmee uiteindelijk ook aan de leefbaarheid.”

Stelling 2. Voor ontwikkelaars is Ringpark Utrecht vertaalbaar naar concrete projecten

“Dit is een punt waarop je al snel de fout in kan gaan. Natuurlijk, projecten moeten er komen en dat zal ook wel gebeuren. Maar begin met een vertaling van het Ringpark-concept naar wat je wilt bereiken op de verschillende deelgebieden, want het gebied waar het om gaat is erg groot. Een voorbeeld waar ik me in dit verband groen en geel aan erger, ook omdat ik er zelf bij betrokken ben, is het zogenaamde metropolitane landschap van Amsterdam. Daar praat men al ruim tien jaar over een Ringparkachtige aanpak. Qua uitvoering gebeurt er echter bitter weinig. Het is vooral het domein van vrijblijvende conferenties zonder daadkracht. Geef voorstellen voor ‘matchmaking’ geen prioriteit. Dat mondt meestal uit in allerlei pilots met startups. Dat is op zich niet slecht, maar daar win je de wereld niet mee. Met kleine bedrijfjes ga je het landschap echt niet redden, daar is veel meer focus op grotere investeringen voor nodig. Zorg er dus voor dat je mensen, bedrijven en organisaties die geld meenemen van begin af aan warm maakt voor dit concept, dán kun je pas meters maken. De formulering van een investeringsstrategie en de gefaseerde uitvoering daarvan maakt het verschil.”

Stelling 3. Een Landschapsfonds is hét middel om de financiering van het landschap goed te regelen

“Dit is eigenlijk een beetje een ‘onzin’-stelling. Een fonds is als een koe die in de hemel wordt gevoed om op aarde te melken. Je moet eerst kijken hoe de voeding wordt georganiseerd, de

geldbronnen die je wilt aanboren dus. Of je vervolgens een fonds opricht of het geld direct in projecten investeert, maakt weinig uit. Dat is meer een vormkwestie. Wel kijken marktpartijen vrij kritisch naar een fonds. Zij zien dit als een grote blackbox waar geld ingaat, ook van hen zelf, zonder zicht op waar en wanneer het vervolgens aan wordt uitgegeven. Dat werkt remmend, want ondernemers willen er natuurlijk het liefst zelf invloed op hebben, zodat men weet wat er met hun investeringen gebeurt. Van belang in dit verband is wel om het beheer apart te financieren. Leg dat, net als nu gebeurt, ook in de nabije toekomst vooral in handen van de terreinbeherende instanties. En onderschat die beheerkant niet, want dat is vaak een behoorlijke last, bijvoorbeeld voor de recreatieschappen. Voor investeringen in fietspaden en andere nieuwe voorzieningen, die vaak in de miljoenen lopen, moet je dus wel aparte bronnen aanboren.”

Stelling 4. Het Ringpark-concept helpt om bestaande opgaven in een nieuw perspectief te plaatsen

“Hmmm... Mijn antwoord is ja, maar dan zijn we er natuurlijk nog niet mee. Het is een stap en het komt vooral aan op de verdere uitwerkingen. Ik acht de kans groot dat je daar vervolgens toch de mist mee in gaat, te meer daar de reputatie van de provincie Utrecht op dit gebied niet geweldig is. Die zet stelselmatig in op een te beperkte plancapaciteit voor verstedelijking. Dat is dan uiteindelijk toch niet vol te houden en krijg je bouwlocaties als Hoef en Haag bij Vianen die uit een oogpunt van mobiliteit slecht scoren. Neem de discussie over de toekomst van Rijnenburg, het poldergebied tussen Nieuwegein en Vleuten-De Meern. Voor mij is het duidelijk dat dit vroeg of laat moet worden getransformeerd in een woongebied, anders kun je de mensen niet opvangen in de regio Utrecht. De gemeente Utrecht denkt daar anders over en wil er een zogenaamd energielandschap met grote windmolens van maken. Dan moet de provincie ingrijpen en zeggen ‘dat gaat niet gebeuren’. We hoeven niet morgen aan die verstedelijking te beginnen, maar je moet al wel beginnen met de planning van woningbouw, voorzieningen en mobiliteit. En dat dan vervlechten met het Ringpark Utrecht en de waterhuishouding. Hier kun je ook direct de rode en groen investeringen met elkaar verknopen.”

Stelling 5. Ringpark Utrecht kan leren van het Groene Hart

“Helemaal niet, dit is typisch een voorbeeld van hoe het niet moet. Het gebied is te groot en amorf en heeft niet een eigen identiteit. Eenduidige sturing ontbreekt en een substantiële investeringspot ontbreekt. In een aantal deelgebieden is een ongerichte verstedelijking gewoon doorgegaan, vooral met bedrijfsbebouwing. Daarom is mijn advies al jaren: deel het Groene Hart op in deelgebieden.”

“Het beeld dat ik bij Ringpark Utrecht heb, is een afwisseling van stedelijk gebied, soms hoogstedelijk, suburbaan en kleinere kernen. Daaromheen en daarin vervlechten liggen zones van een grote groenblauwe kwaliteit waarin de agrarische sector in deelgebieden ook nog een boterham kan verdienen. Verder zijn er optimale verbindingen tussen rood en groen. Als men het op die manier uitwerkt, kan het Ringpark de provincie daadwerkelijk verrijken. Maar opteert men voor navolging van het concept voor het Groene Hart, dan verwordt het tot een feest voor externe bureaus. Ontwerpers hun gang laten gaan, is rampzalig! Ze zijn nuttig voor

de visievorming in het begin, maar vervolgens moet je naast de babbelaars de tabbelaars zetten, degenen die kunnen rekenen met tabellen en die ook kunnen en willen betalen. ‘Ruimte voor de rivier’, dat in het Ringpark-document wordt aangehaald, is eigenlijk goed voorbeeld. Sterk is daar wel de brede, integrale aanpak van een waterveiligheidsvraagstuk in regionale maatwerkplannen. Maar voor het overgrote deel ging het om zuivere overheidsinvesteringen. Binnen de overheidsopdrachten kregen de aannemers ruimte voor eigen creatieve oplossing.”

Stelling 6. Een concept als Ringpark Utrecht is uniek voor ons land

“Nee, er zijn op dit gebied echt wel een paar andere succesnummers te noemen. Neem het Groene Woud, het nationaal landschap tussen Den Bosch, Eindhoven en Tilburg. Hier wordt binnen een algemeen concept daadwerkelijk op project- en deelgebiedniveau geïnvesteerd in samenwerking tussen overheden en private partijen, waaronder ook de landbouwsector. Een ander positief voorbeeld vind ik het plan Amsterdam Wetlands, waarin groene partijen zoals Landschap Noord-Holland en Natuurmonumenten zich hebben verenigd. Daar zijn - vanuit een algemeen concept - duidelijk prioriteiten met een helder handelingsperspectief gekozen. Juist omdat de overheid te sloom acteerde. Ook in de Oostelijke Vechtplassen, een flink deel van het grensgebied van Noord-Holland en Utrecht, gebeuren mooie dingen waarvan geleerd kan worden. Voor dit gebied hebben verschillende partijen een flinke pot van 70 miljoen euro bij elkaar georganiseerd. De Provincie Noord-Holland levert de grootste bijdrage. Overheden proberen als eenheid op te trekken en de opgaven pakt men in samenhang aan. Hier valt ook van te leren. Het profiel van Ringpark Utrecht mag nog iets meer worden uitgewerkt, maar haal er vervolgens partijen bij die kunnen en willen investeren. Je moet ook snel succes zien te behalen. Bijvoorbeeld via al lopende projecten die je in dit kader omarmt en een extra stimulans geeft. Bouw hier vervolgens op voort met een reeks samenhangende projecten en sla al die tussenstappen die nu nog in het concept zitten over. Op die manier voorkom je dat het ouwehoercircuit zich meester maakt van dit op zichzelf best aardige idee.”